

آشنایی با بیمه دریایی (۳)

مجید رحمتی - رئیس اداره کل کشتی، هواپیما و زیان همگانی - شرکت سهامی بیمه ایران
mrahmati@Iraninsurance.ir
نازنین حاتمی - رئیس اداره امور اتکایی - شرکت سهامی بیمه ایران

بررسی کلوز ۲۸۰ (۱۹۹۵)

معرفی

مجموعه شرایط بیمه زمانی کشتی (کلوز ۲۸۰) در اول نوامبر سال ۱۹۹۵ میلادی منتشر شده و جایگزین شرایط بیمه زمانی کشتی، (کلوز ۲۸۰ - ۱۹۸۳) که توسط انستیتو بیمه گران لندن کنارگزارده شد، گردید. هرچند همزمان انستیتو بیمه گران لندن نسبت به ارائه مجموعه شرایط تحت عنوان کلوز B ۲۸۰ که همانند کلوز ۲۸۰ حاوی پوشش کامل بود نیز اقدام نمود لیکن با توجه به استفاده گسترده تر از کلوز ۲۸۰، در این مبحث فقط به تشریح کلوز ۲۸۰ پرداخته شده و در هر کجای متن که به کلوز اشاره شود منظور کلوز ۲۸۰ - ۱۹۹۵ خواهد بود.

رده بندی کشتی تحت پوشش

بر اساس روال مرسوم معمولاً شرکت سازنده کشتی و یا شرکتی (شخصی) که کشتی برای وی ساخته می شود نسبت به انتخاب یک مؤسسه رده بندی که بعد از ساخت کشتی و انجام بررسیها و بازرسیهای لازم صادر کننده گواهینامه رده بندی شناور خواهد بود، اقدام می نماید. با صدور این گواهینامه، مؤسسه رده بندی تایید می نماید که سازه شناور نوساز با معیارهای استاندارد مؤسسه رده بندی هماهنگ می باشد. نمایندگان مؤسسه رده بندی در حد لزوم بازدیدهای لازم را در دوره ساخت کشتی بعمل آورده تا از اینکه بدنه، ماشین آلات و تجهیزات کشتی در سطح قابل قبول و استاندارد ساخته شده و مطابق با معیارها و قوانین مؤسسه رده بندی می باشند، اطمینان حاصل نمایند. همچنین مؤسسه رده بندی خط بارگیری (Loadline) کشتی را نیز تعیین می نماید، علامت خط بارگیری در هنگام ساخت بدنه و رنگ آمیزی آن بر روی بدنه کشتی و در هر دو طرف آن به همراه نام مؤسسه رده بندی کننده حک می گردد.

برای یک کشتی نوساز، ممکن است توقع آن باشد که بالاترین درجه گواهینامه رده بندی جهت کشتی صادر گردد، اما گواهینامه رده بندی تنها برای یک دوره محدود صادر می گردد و در پایانه آن دوره شناور می باید مجدداً مورد بررسی و کارشناسی قرار گیرد. در این حالت چنانچه کشتی با استانداردهای تبیین شده توسط مؤسسه رده بندی هماهنگ نباشد رتبه کشتی تنزل یافته و یا بطور کلی گواهینامه توسط آن مؤسسه رده بندی تمدید نمی گردد. ضمناً در صورت نیاز، بازدیدهای دوره ای به منظور حصول اطمینان از رعایت اصول ایمنی و ادامه اعتبار گواهینامه، توسط مؤسسه رده بندی انجام می گیرد. بیمه گران بدنه شناور می دانند که همه مؤسسات رده بندی دارای استانداردهای یکسانی نمی باشند همچنین از این موضوع نیز آگاهی دارند که با بالاتر رفتن سن شناور مالکان ممکن است مؤسسه رده بندی خود را تغییر داده و مؤسسه رده بندی را انتخاب نمایند که استانداردها و مقررات سهل گیرانه تری را در بر داشته باشد. این اتفاق اغلب در هنگام تغییر مالکیت و یا مدیریت کشتی رخ می دهد که در این هنگام می باید به بخش پنج شرایط کلوز (cl.5) تحت عنوان "اختتام" در مورد شرایط اعمالی در هنگام تغییر مؤسسه رده بندی در خلال مدت اعتبار بیمه نامه توجه نمود.

شرط ۱,۱,۱ (۴) تحت کلاس بودن کشتی

مگر در مواردی که بیمه گر بصورت مکتوب و بر خلاف آن توافق نموده باشد، این کلوز اشاره دارد بر وظیفه بیمه گزار جهت حصول اطمینان از این موضوع که کشتی از ابتداء دوره بیمه نامه تحت مؤسسه رده بندی که مورد تایید بیمه گر می

باشد، بازرسی شده و گواهینامه معتبر رده بندی اخذ نموده باشد. این بخش همچنین بیمه گزار را موظف می نماید تا اقدامات لازم جهت معتبر نگاهداشتن گواهینامه مؤسسه رده بندی در طول مدت بیمه نامه را بعمل آورد.

شرط ۴,۱,۲) قابلیت دریانوردی

گواهینامه رده بندی تنها به شرایط سازه ای کشتی در زمان بازرسی مؤسسه رده بندی بوده و تضمینی نمی باشد بر این موضوع که کشتی در هر زمانی قابلیت دریانوردی خواهد داشت. قابلیت دریانوردی کشتی با بررسی وضعیت کلی کشتی و شرایط آن در آغاز هر سفر و یا در هر مرحله از سفر قابل تشخیص می باشد. به غیر از شرایط سازه ای شناور در ارتباط با قابلیت دریانوردی کشتی مؤلفه های بسیار دیگری می باید مورد بررسی قرار گیرد. شناور ممکن است بطور کلی خوب و سالم به نظر برسد اما قابلیت دریانوردی نداشته باشد. عدم قابلیت دریانوردی می تواند ناشی از بارگیری بیش از اندازه، چیدمان نامناسب، عدم وجود تعداد کافی خدمه و ملوانان و یا عدم صلاحیت ایشان، کافی نبودن و یا نامرغوب بودن کیفیت سوخت و یا سایر موارد و ملزومات مورد نیاز برای به پایان رساندن یک سفر، باشد. هیچیک از این مؤلفه ها از مواردی نیستند که در هنگام صدور گواهینامه رده بندی مورد نظر کارشناس مؤسسه رده بندی باشد. با این وجود مؤسسه رده بندی توصیه هایی را در ارتباط با حفظ قابلیت دریانوردی و یا کارهای مورد نیاز در هنگام عدم قابلیت دریانوردی، ارائه می نماید که می باید در زمان مقرر به انجام رسد. شرط ۴,۱,۲ بیانگر هماهنگی بیمه گزار با خواستهای مؤسسه رده بندی می باشد. موارد ذکر شده در بند شرایط ۴,۲ در ارتباط با سرپیچی از شرایط ذکر شده در بند ۴,۱,۲ نیز قابل تسری می باشد.

شرط ۴,۲) سرپیچی از مقررات (نقض تعهدات)

عدم اجرای صحیح و کامل وظایف ذکر شده در شرط (۴,۱) بیمه گر را از کلیه مسؤلیتهای ذکر شده در بیمه نامه از تاریخ نقض تعهد مبرا خواهد نمود، لیکن هرگونه خسارت معتبر در محدوده شرایط بیمه نامه که قبل از انجام نقض تعهد رخ داده باشد، قابل بررسی خواهد بود. چنانچه شناور در هنگام نقض تعهد در سفر دریایی باشد، بیمه گر تا زمانی که شناور به بندر مقصد وارد شود کماکان مسئول و متعهد به اجرای شرایط بیمه نامه خواهد بود. اما لازم است تاکید گردد که این امتیاز تنها زمانی اجرا می گردد که شناور در دریا باشد بنابراین زمانی که کشتی در بندر منتظر تماس بوده و یا به هر دلیل دیگر در بندر می باشد، موقعیت شناور در سفر دریایی تلقی نگردیده و به محض نقض تعهد شرایط عدم وجود پوشش بیمه ای محقق می گردد. در هر حالتی ممکن است با موافقت بیمه گر و آنهم بصورت کتبی شرایط نقض تعهد لغو گردد.

شرط ۴,۳) اعلام خسارت

شرط (۱۳,۱) بیان می دارد که بیمه گزار می باید در اسرع وقت هر موقعیتی که ممکن است خسارتی رخ داده و یا منتهی به وقوع خسارت شود را به بیمه گر اعلام نماید لیکن در مورد مواقعی که احتمال وقوع خسارت نمی رود، لزومی به اعلام به بیمه گر نمی باشد، در چنین مواقعی بیمه گزار، مالکان و یا مدیران ممکن است به این نتیجه برسند که بهتر است عملیات دریانوردی خود را تا زمانی که نیاز به انجام تعمیرات باشد، ادامه دهند. هرچند اگرچه احتمال بروز خسارتی تحت پوشش بیمه نامه وجود نداشته باشد اما صدمه وارده ممکن است گواهینامه رده بندی شناور را تحت تاثیر قرار دهد. در چنین مواقعی بیمه گران ترجیح می دهند بیمه گزار در اسرع وقت مراتب را به مؤسسه رده بندی کننده اعلام نموده و این موقعیت را برای ایشان فراهم آورند تا ایشان بازدید و کارشناسی ویژه ای از کشتی بعمل آورده و منتظر نباشند تا زمان بازدید دوره ای شناور سر رسید گردد. بطور خلاصه وفق شرط (۴,۳) بیمه گزار، مالکان و یا مدیران در مواقع لزوم می باید مواردی را که ممکن است رده بندی شناور را تحت تاثیر قرار دهد، در اسرع وقت به مؤسسه رده بندی اعلام نمایند. به هر حال در جایکه شرط (۴,۳) هیچگونه جریمه ای را برای عدم اجراء این شرط عنوان نموده است لیکن بیمه گزار می باید به یاد داشته باشد که تحت شرط (۴,۱,۱) می باید همواره شناور را در شرایط رده بندی قرار گرفته، نگه دارد.

شرط ۴,۴) حق بیمه گر جهت مراجعه به مؤسسه رده بندی

بر اساس مفاد این شرط، بیمه گزار موافقت می نماید تا چنانچه بیمه گر تمایل به تماس با مؤسسه رده بندی جهت اخذ اطلاعات داشته باشد، ایشان هرگونه همکاری لازم در این زمینه معمول نماید. به عبارت دیگر بیمه گزار به مؤسسه رده بندی اختیار می دهد تا ایشان اطلاعات لازم در مورد گواهینامه رده بندی بیمه گزار را در صورت لزوم در اختیار بیمه گر شناور قرار دهد.

شروع و اختتام پوشش

معرفی

اگر چه زمانی، قوانین انگلیس صدور بیمه نامه دریایی برای مدت بیش از یکسال را ممنوع نموده بود، اما این قانون در تاریخ اول آگوست سال ۱۹۵۹ میلادی لغو گردید. امروزه بر اساس قوانین انگلیس محدودیت برای دوره بیمه های دریایی وجود ندارد اما به هر حال روال مرسوم بازار بیمه ای لندن صدور پوشش بیمه بدنه و ماشین آلات شناورها برای یک دوره دوازده ماهه می باشد. طبق روال مرسوم یکماه قبل از خاتمه دوره پوشش بیمه ای، بیمه گزار بروکر خود را انتخاب نموده و از ایشان درخواست می نماید تا با مراجعه به بیمه گران مربوطه مذاکرات تمدید بیمه نامه برای یک دوره دوازده ماهه دیگر را آغاز نماید. بیمه گران نیز تمدید را بعنوان یک قرارداد اختیاری مستقل تلقی نموده و در ادامه همکاری، عدم تمدید و یا حتی عدم مذاکره بر روی نرخ و شرایط مختار می باشند.

زمانیکه بیمه نامه بدنه و ماشین آلات یک شناور برای مدت زمانی کمتر از دوازده ماه صادر می گردد اصطلاحاً بیمه نامه "کوتاه مدت" (Short Term) نامیده می شود. حق بیمه بیمه نامه کوتاه مدت بصورت روز شمار و بر مبنای حق بیمه سالانه بوده و ممکن است چنین شرط گردد که چنانچه مورد بیمه در طول مدت اعتبار بیمه نامه کوتاه مدت دچار خسارت کلی گردد، حق بیمه یک دوره یکساله کامل می باید از سوی بیمه گزار پرداخت گردد.

دوره پوشش در بیمه نامه های زمانی

در بیمه نامه "زمانی کلوزهای بدنه" (Institute Time Clauses (ITC)) جای خاصی در ارتباط با تاریخ و یا زمان شروع و یا اختتام پوشش در نظر گرفته نشده است. تاریخ و زمان در خلال انجام مذاکرات مورد توافق طرفین قرار گرفته و طی جدولی به بیمه نامه پیوست می گردد. مگر در صورتی که غیر از این در بیمه نامه قید گردیده باشد، پوشش بیمه ای در زمان و تاریخ ذکر شده در بیمه نامه آغاز و بلافاصله در زمان و تاریخی که در بیمه نامه درج گردیده است بدون در نظر گرفتن مکان و یا شرایط شناور در آن زمان و تاریخ، پایان می یابد. هرگونه خسارتی قبل از شروع پوشش بیمه ای اتفاق افتاده باشد تحت پوشش نمی باشد و همچنین چنانچه بعد از اختتام بیمه نامه اتفاق افتاده باشد مگر اینکه بیمه گزار "شرط ادامه (شرط ۲ کلوز)" (Continuation clause) را قبلاً اخذ نموده باشد. به غیر از شرط ادامه در مجموعه شرایط ITC هیچ جای دیگری در مورد تحت پوشش بودن خسارات حتی پس از پایان اعتبار بیمه نامه شرط دیگری بیان نگردیده است.

شرط اختتام (شرط ۵ کلوز) بیانگر مواقعی است که پوشش بیمه ای بصورت اتوماتیک و قبل از تاریخ ذکر شده در مورد پایان مدت اعتبار بیمه نامه، خاتمه می پذیرد. به غیر از شرط اختتام در مجموعه شرایط ITC هیچ جای دیگری در کلوز به بیمه گر اختیار فسخ بیمه نامه را نمی دهد. به محض اینکه بیمه نامه شروع شد بیمه گر مسئول خسارات به وقوع پیوسته و دیگر موارد تعهد شده خواهد بود و این تعهد بیمه گر تا زمان اختتام بیمه نامه ادامه خواهد داشت. همچنین در مجموعه شرایط ITC به بیمه گزار اختیار فسخ بیمه نامه داده نشده است لذا هرگونه خاتمه بیمه نامه زودتر از زمان قید شده در بیمه نامه می باید با توافق طرفین صورت گیرد.

ادامه پوشش پس از اختتام توافقی

قبل از بررسی و تشریح شرط ۲ (شرط تمدید)، لازم است این موضوع را مد نظر قرار گیرد که این شرط بصورت اتوماتیک فعال نمی گردد، بدین مفهوم که چنانچه بیمه گزار قبل از پایان مدت اعتبار بیمه نامه به بیمه گر خود اعلام نماید که

تمایل دارد تا این شرط را فعال نموده و از مزایای آن بهره مند گردد، بیمه نامه به محض سررسید شدن زمان و تاریخ درج شده در بیمه نامه بدون در نظر گرفتن موقعیت مکانی و شرایط شناور، پایان می یابد.

شایان ذکر است "شرط ادامه" در کلوز (1995) ITC محدود کننده تر نسبت به (1983) ITC می باشد. با مطالعه گذرا بر روی "شرط ۲" در نگاه اول ممکن است اینطور به نظر برسد که این شرط تنها زمانی توسط بیمه گزار فعال می گردد که شناور بیمه شده در شرایط اضطرار در دریا قرار داشته و یا گمشده گزارش گردیده باشد و زمان و تاریخ انقضاء بیمه نامه فرا می رسد. لیکن با مطالعه دقیق تر مشخص می گردد که همچنین بیمه گزار می تواند این شرط را زمانی که شناور در شرایط اضطرار در بندر قرار گرفته است، فعال نماید. نکته اساسی آن است که این شرط در برگرفته شرایط اضطرار برای شناور می باشد خواه در جریان سفر دریایی و خواه در بندر. زمانیکه بیمه گزار این شرط را فعال می نماید پوشش صرفاً تا زمانیکه شناور به بندر رسیده و یا از شرایط اضطرار خارج می گردد، تمدید می گردد و پوشش جهت انجام برنامه سفر از قبل تعیین شده معتبر نخواهد بود.

موارد ذیل تشریح کننده شرایط بطور خلاصه می باشد:

- جایی که شناور در شرایط اضطرار و در دریا قرار دارد، در زمان انقضاء اعتبار بیمه نامه، شناور تحت پوشش قرار خواهد داشت تا زمان رسیدن به بندر بعدی و در شرایط خوب ایمنی،
- جایی که شناور گمشده گزارش گردیده و تا زمان انقضاء اعتبار بیمه نامه پیدا نشده باشد، شناور تحت پوشش قرار خواهد داشت تا زمان رسیدن به بندر بعدی و در شرایط خوب ایمنی،
- جایی که شناور در شرایط اضطرار و در بندر قرار دارد، در زمان انقضاء اعتبار بیمه نامه، شناور تحت پوشش قرار خواهد داشت تا زمان ایمن گردیدن شرایط

چنانچه بیمه گزار "شرط ادامه" را فعال نماید می باید حق بیمه اضافه دوره تمدیدی را پرداخت نماید، ضمناً بدون توجه به اینکه آیا بیمه نامه براساس نرخ و شرایط بیمه نامه سالانه صادر گردیده است و یا بیمه نامه کوتاه مدت، مبنای محاسبه حق بیمه اضافه حق بیمه سالانه خواهد بود. شایان ذکر است برای هر ماه و یا کسری از ماه که بیمه نامه تمدید گردد یک دوازدهم حق بیمه سالانه بعنوان حق بیمه اضافه اخذ خواهد گردید.